

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ЛІПОГРАМАТИЧНИХ ТЕКСТІВ

Ліпограма – літературний прийом, що полягає в написанні тексту без використання в словах однієї літери, або взагалі не використовують слова певної частини мови. Як не дивно, такі тексти існують і мають певне літературне значення.

Написання ліпограматичних текстів може виявитись легким завданням, якщо при цьому необхідно уникати незвичайних букв, таких як Z, J, Q або X, але набагато складніше уникнути поширених букв, таких як E, T або A англійською мовою, оскільки автор повинен опустити багато звичайних, найуживаніших слів.

Визначити ліпограми також може бути складною задачею, оскільки завжди існує можливість того, що певний текст на будь-якій мові може бути ненавмисно ліпограматичним. Наприклад, вірш Едгара Аллана По «Ворон» не містить Z, але немає доказів того, що це було зроблено навмисно.

Панграматична ліпограма – це текст, який використовує кожен букву алфавіту, крім однієї. Наприклад, «*The quick brown fox jumped over the lazy dog*» опускає букву S.

Письменники завжди намагаються створити твір, який би вразив читача та запам'ятався би йому. Тому ліпограматичні тексти є достатньо чисельними. Наприклад, відомий французький роман «*Le Train de Nulle Part*», написаний Майклом Данселем. Це перший роман написаний без жодного дієслова. Автор наче повстає проти використання дієслів у літературі. У своєму вступі до книги, автор обурюється: «*Le verbe cet envahisseur, ce dictateur, cet usurpateur de notre littérature depuis toujours!*». [6] Ось невеличкий уривок з книги: «*Quelle aubaine ! Une place de libre, ou presque, dans ce compartiment. Une escale provisoire, pourquoi pas ! Donc, ma nouvelle adresse dans ce train de nulle part : voiture 12, 3ème compartiment dans le sens de la marche. Encore une fois, pourquoi pas ?*» [6].

Ще один приклад ліпограматичної книги, це книга «*Eunoia*», написана канадським автором Крістіаном Боком [3]. У заголовку використовується одна голосна один раз. Кожен з п'яти розділів цієї книги є ліпограмою. У першій главі використовуються лише слова, що містять голосну «А». У другому розділі використовуються лише слова без голосної «Е».

Один з найвідоміших ліпограматичних творів «*La disparition*» Жоржа Перека [5]. У своїй книзі Жорж Перек навмисно уникав букву «е», тобто,

одну з найуживаніших голосних у французькій мові. Звідси впливає інший цікавий факт, пов'язаний з «La disparition», – її переклади. Вона перекладена (причому зі збереженням прийому ліпограмм) на англійську, італійську, німецьку, іспанську, турецьку, шведську, нідерландську, румунську, японську. Варто відзначити англійський переклад (*A void*), бо при перекладі автор Гілберт Адер не використав жодної літери «е», що дуже важко зробити в англійській мові.

У російському перекладі ви не зустрінете жодної букви «о», найуживанішої голосної в російській мові. Цієї літери немає навіть в назві – «Исчезание» (автор перекладу Валерій Кислов). Ще один приклад ліпограматичного твору – «Гедсбі» Ернеста Вінсента Райта [4]. У цьому творі, що складається з більш ніж 50 000 слів, ви не зустрінете жодної букви «е», яка є найуживанішою в англійській мові.

Твір Райта не був перекладений на багато мов, але й переклад який маємо нічого цікавого собою не являє, оскільки перекладений він без дотримання ліпограми.

Таким чином, можемо дійти висновку, що переклад таких текстів надзвичайно складний. Зберегти ліпограму в тексті дуже важко, особливо коли для цього потрібно відмовитись від використання найуживаніших літер, або взагалі не використовувати слова конкретної частини мови. В такому випадку перекладачі зазвичай вдаються при перекладі до зміни частини мови слова, описового перекладу, або намагаються підібрати певний синонім до слова, який би позначав та пояснював теж саме.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Казакова, Т. А. Практические основы перевода [Текст] / Т. А. Казакова. – СПб : Издательство «Союз», 2001. – 320 с.
2. Комиссаров, В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) [Текст] / В. Н. Комиссаров. – М. : Высш. шк., 1990. – 80 с.
3. Bok, C. Eunoia [Text] / C. Bok. – Toronto : Coach House Books, 2001. – 112 p.
4. Wright, E. V. Gadsby [Electronic resource] / E. V. Wright. – Access mode : <https://en.wikisource.org/wiki/Gadsby>.
5. Perec, G. La disparation [Text] / G. Perec. – Paris : Editions Gallimar, 2017. – 288 p.
6. Thaler, M. Le Train de Nulle Part [Text] / M. Thaler. – Paris : ADCAN, 2004. – 233 p.